

BROJ 11

EUROKAZ

ČASOPIS O EVROPSKOJ
INTEGRACIJI CRNE GORE

me4.eu
eu4.me
ja za evropu, evropa za mene

Ovaj projekat finansira
Evropska Unija

Vlada
Crne Gore

SADRŽAJ

AKTUELNO

4-5 Pristupanje Evropskoj uniji – stalna prilika za nove IPA projekte

POZDRAV IZ EU

5-7 Političke partije u Crnoj Gori treba da pronađu način da prevaziđu političke podjele

7-9 Crna Gora odigrala uspješnu ulogu u unapređenju povezanosti u regionu

EU U CRNOJ GORI

9-12 Crna Gora aktivan učesnik u sprovođenju migracione politike EU

12-14 Znanje će prenositi evropski stručnjaci

14-15 Civilno društvo snažan partner u procesu evropskih integracija

AKTUELNO IZ IPE

15-18 Bolje spriječiti nego liječiti: Uz podršku EU do bolje prevencije malignih oboljenja

18-20 Doprinos unapređivanju sistema zaštite i spašavanja kroz projekte prekogranične saradnje

20-22 Tvrđava „Fortitude“ – granice nisu prepreka nego prilika za uspješnu saradnju i razvoj

Kolaž fotografija sa događaja

PRISTUPANJE EVROPSKOJ UNIJI – STALNA PRILIKA ZA NOVE IPA PROJEKTE

Autor: Bojan Vujović, v.d.generalnog direktora za evropske fondove

Foto: Bojan Vujović

Čak i u prilično složenim geopolitičkim okolnostima kojima svjedočimo posljednjih nekoliko godina, uz stalne ekonomske izazove, članstvo u Evropskoj uniji i postepeno usvajanje evropskih vrijednosti i standarda budućnost je čiju alternativu teško da možemo zamisliti. Proces pristupanja Evropskoj uniji, kao sistemski poduhvat i svojevrsni veliki projekat cjelokupnog crnogorskog društva, i nakon 10 godina od formalnog početka pregovaračkog procesa i dalje podržava većina građanki i građana Crne Gore.

Iako proces pregovora u okviru svakog pregovaračkog poglavlja donosi specifične izazove i zahtijeva predan rad administracije na pripremi, usvajanju i sprovođenju propisa kojima postepeno usvajamo evropsku pravnu tekovinu, to je samo jedan u nizu koraka koje je potrebno preći do punopravnog članstva. I pored brojnih debata o konkretnim koristima procesa pristupanja i onoga što dio društva vidi kao realni ili oportunistični trošak ovog procesa, ključna je uloga evropskih fondova kao elementa koji doprinosi tome da članstvo u Evropskoj uniji istrajno uživa većinsku podršku društva.

Godina na izmaku je ujedno i godina u kojoj je Crna Gora formalno počela da koristi bespovratna sredstva iz evropskih fondova u okviru trećeg uzastopnog sedmogodišnjeg programskog perioda Instrumenta pretpristupne podrške (IPA III) 2021-2027. Predanim radom dijela administracije, odnosno institucija, koji ponekad i previše pojednostavljeno nazivamo IPA strukturom, kao i angažmanom nevladinog sektora, naučno-istraživačke zajednice, lokalnih samouprava, poljoprivrednih proizvođača i privatnog sektora od 2007. godine postepeno doprinosimo da svaka nova programska godina donese nove prilike za finansiranje konkretnih projekata uz finansijsku podršku EU.

I pored brojnih izazova koji su donekle zajednički za države korisnice IPA podrške, a odnose se na kompleksnost i specifičnost procedura, kao i na potrebu stalnog obučavanja novog i kvalifikovanog kadra za pripremu i sprovođenje projekata koje finansira EU, nakon 15 godina korišćenja IPA podrške s pravom se može tvrditi da postoji solidna baza ekspertskog kadra koji svakodnevno radi na ovim složenim poslovima. Upravo njihov angažman i kontinuirano dobra saradnja sa nadležnim institucijama EU doprinose tome da proces pristupanja EU možemo okarakterisati i kao stalnu priliku za nove IPA projekte.

Tokom 2022. godine, u sjeni zbivanja na globalnoj i lokalnoj političkoj sceni, nastavljeno je sa pripremom novih i sprovođenjem već odobrenih projekata koje finansira EU u Crnoj Gori. Ekonomski gledano, nestabilnost na globalnom tržištu uz stalni rast inflacije, energetska krizu i sve teže dostupne izvore finansiranja novih investicija, dodatno su potvrdili važnost finansijskih sredstava koje EU odobrava Crnoj Gori i regionu. Važne inicijative EU koje su promovisane u prethodnom periodu, kao što su Agenda povezivanja i Zelena agenda, u aktuelnom momentu dobijaju na značaju i kroz specifične projektne inicijative kojima Evropska unija potvrđuje svoju poziciju vodećeg donatora. Tako smo tokom ove godine svjedočili početku ili završetku sprovođenja brojnih IPA projekata koji su odobreni tokom prethodnih godina. Novih projekata je bilo dosta - od najočiglednijih primjera koristi za cjeloupno društvo kao što su početak radova na izgradnji nove zgrade klinike za infektivne i kožne bolesti, preko radova na rekonstrukciji dijela željezničke

pruge, potpisanih ugovora za izgradnju specijalne bolnice i dodatnih objekata za potrebe Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, rekonstrukciju sudova, novu mrežu mikrobioloških laboratorija, odobrenih dodatnih sredstava za upravljanje granicama pa do nedavno odobrenih dodatnih 30 miliona eura za suzbijanje negativnih efekata energetske krize i 40 miliona eura za nove infrastrukturne projekte odobrene u kontekstu Ekonomskog i investicionog plana Evropske unije za Zapadni Balkan.

Nove investicije su nastavljene i u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja kroz IPARD program, ali i sprovođenjem brojnih projekata u oblasti prekogranične i transnacionalne saranje kroz devet programa u kojima učestvuje Crna Gora. Uz podršku Evropske unije, sada je moguće izgraditi novu infrastrukturu za tretman otpadnih voda u Kolašinu, Mojkovcu i Rožajama, ali i kreirati bolje uslove za naše osnovce i srednjoškolce izgradnjom ili rekonstrukcijom škola.

Svaki novi projekat koji sprovodimo uz finansijsku podršku Evropske unije dodatni je podsticaj ekonomskom razvoju Crne Gore. Pored direktnih efekata uvećanja investicija, dugoročni efekti pojedinih projekata koji rezultiraju efikasnijom javnom upravom, unapređenjem vladavine prava, pojednostavljenim procedurama i kreiranju povoljnijeg poslovnog ambijenta svakako doprinose intenziviranju ekonomskog rasta. Upravo zato je važno da sve relevantne strukture društva na adekvatan način učestvuju i doprinesu tome da proces pristupanja Evropskoj uniji, kao stalnu priliku za nove IPA projekte, iskoristimo na što bolji način. Bilo da kreiramo nove ideje ili da se dodatno posvetimo tome da pripremimo što kvalitetnije projektne predloge, a kasnije i dokumentaciju neophodnu za njihovo sprovođenje.

Vjerujem da svi možemo dati jednako važan doprinos – od najvišeg političkog nivoa, od čije stalne podrške zavisi rad IPA strukture, pa do svakog kreativnog pojedinca u strukturi ili ambicioznog korisnika projekta na lokalnom nivou. Ministarstvo evropskih poslova će svakako nastaviti sa proaktivnim pristupom u koordiniranju raspoloživih evropskih fondova u Crnoj Gori, uz nastojanje da kroz nove projekte na najbolji mogući način približi Evropsku uniju svakom od nas.

AMBASADORKA IDUĆE PREDSEDAVAJUĆE EU, ŠVEDSKE, ANIKA BEN DAVID, ZA EUROKAZ

POLITIČKE PARTIJE U CRNOJ GORI TREBA DA PRONAĐU NAČIN DA PREVAZIĐU POLITIČKE PODJELE

Autor: Marko Vešović, novinar Portala RTCG

Moram da istaknem da su nedavni događaji u Crnoj Gori otežali razgovore i planiranje procesa evropskih integracija, jer se čini da je ogroman fokus u zemlji na domaća pitanja, rekla je Anika Ben David.

Ambasadorka Švedske (zemlje koja će predsjedavati EU u prvoj polovini 2023.) u Crnoj Gori Anika Ben David rekla je u intervjuu za Eurokaz da političke partije treba da pronađu način da prevaziđu političke podjele i fokusiraju se na zajednički prevashodni cilj – a zatim preduzmu konkretne korake da do toga dođu. Anika Ben David je kazala da je opšti pravac Švedske snažan fokus na ruski rat protiv Ukrajine, pružanje bezbjednosti građanima EU i jačanje uloge EU u svijetu, zaustavljanje organizovanog kriminala, ubrzavanje klimatske tranzicije i očuvanje osnovnih vrijednosti EU.

Proširenje Evropske unije na zemlje Zapadnog Balkana će vjerovatno biti visoko na agendi predsjedavanja Vaše zemlje EU. U tom kontekstu, kako vidite poziciju Crne Gore?

-Pa, prije svega, željela bih da istaknem da prema našem mišljenju – mi smo kao država tradicionalno bili za proširenje. A cijeli Zapadni Balkan i Crnu Goru vidimo kao prirodne buduće članice Evropske unije. Međutim, moram da istaknem da su nedavni događaji u Crnoj Gori otežali razgovore i planiranje procesa evropskih integracija, jer se čini da je ogroman fokus u zemlji na domaća pitanja. Iz perspektive našeg predsjedavanja EU, prilično je teško predvidjeti šta se može dogoditi u Crnoj Gori tokom "naših" 6 mjeseci. Biću iskrena i reći da nismo očekivali ovakav razvoj događaja ranije ove godine, a čini se da situacija postaje sve komplikovanija. Zato ćemo morati da sačekamo i vidimo kako će se sve odigrati prije nego što se preduzmu bilo kakvi značajniji koraci.

Takođe, u ovom trenutku moram da istaknem činjenicu da odnedavno imamo novu vladu u Švedskoj. Očekujemo da ćemo kasnije ovog mjeseca dobiti prioritete predsjedavanja EU. Međutim, opšti pravac je snažan fokus na ruski rat protiv Ukrajine, pružanje bezbjednosti građanima EU i jačanje uloge EU u svijetu, zaustavljanje organizovanog kriminala, ubrzavanje klimatske tranzicije i očuvanje osnovnih vrijednosti EU.

Kako ocjenjujete napredak Crne Gore na evropskom putu i na šta moramo da se fokusiramo tokom švedskog predsjedavanja?

-Mislim da je pošteno reći da je Crna Gora imala veliku prednost u tom procesu u odnosu na svoje susjede, ali sve je to znatno usporilo posljednjih godina. U suštini, političke partije u Crnoj Gori treba da pronađu način da prevaziđu političke podjele i fokusiraju se na zajednički prevashodni cilj – a zatim preduzmu konkretne korake da do toga dođu.

Trenutno se zemlja nalazi u ćorsokaku. EU je izrazila našu duboku zabrinutost zbog novog Zakona o predsjedniku. Svi zakonodavni akti treba da budu u skladu sa Ustavom. Svi politički akteri treba da se uzdrže od bilo kakvog djelovanja koje bi moglo dodatno produbiti institucionalnu krizu i potkopati crnogorske demokratske institucije.

Ono što je sada hitno potrebno su izbor sudija Ustavnog

suda, povećan fokus na reforme i izgradnja istinskog političkog dijaloga u parlamentu.

Politička kriza kojoj svjedočimo je u velikoj mjeri sama izazvana i nadamo se da će Crna Gora uspjeti da se iz nje izvuče prije nego kasnije. Naravno da ćemo mi, države članice i EU, pomoći, ali na crnogorskim političarima je da državu izvedu iz krize na odgovoran način. Pristupanje Crne Gore Evropskoj uniji je strateški izbor velike većine crnogorskih građana i javno izrečeni cilj velike većine crnogorskih političkih aktera. Crna Gora je prednjačila među zemljama kandidatima za EU. Kontinuirani napredak u pristupanju EU zahtijeva od svih političkih aktera da podrže funkcionalnost demokratskih institucija zemlje i ojačaju vladavinu prava.

Iz Vaše perspektive, kakav će biti dalji evropski put regiona, posebno Crne Gore, u svjetlu svih aktuelnih dešavanja u EU i očekivanja koja EU ima od zemalja regiona?

Kao posljedica brutalnog i ničim izazvanog ruskog rata u Ukrajini, vjerujem da smo svjedoci prelomnog trenutka u svijetu. Tok ovog rata je možda faktor koji će oblikovati naše prioritete, akcije i naše zajedničke ciljeve više od bilo koje druge krize u novijoj istoriji.

Nivo solidarnosti i jedinstva u Evropi u cjelini je bez presedana, sa rijetkim izuzecima. Crna Gora se uskladila sa EU po pitanju Zajedničke spoljne i bezbjednosne politike i uvela sankcije Rusiji. Ovo je veoma cijenjeno, ali i normalno, imajući u vidu šta se dešava.

Rekla bih da je rat stvorio povećan osjećaj hitnosti pristupanja Zapadnog Balkana u EU, što je potvrđeno u Tirani – ali se u isto vrijeme čini da razvoj događaja u različitim zemljama regiona ide u neželjenom pravcu. Više od bilo čega drugog biće potrebna posvećenost zemalja Zapadnog Balkana kako bi konkretno dokazale da su spremne da se pridruže EU.

Očekujete li da će EU nastaviti da snažno podržava reforme u oblasti vladavine prava u Crnoj Gori?

Apsolutno da.

Vaša ocjena bilateralnih odnosa Švedske i Crne Gore?

-Imamo odlične bilateralne odnose i vjerujem da će u budućnosti biti još bolji. Crna Gora je sve popularnija destinacija za švedske turiste i već imamo dobro integrisanu crnogorsku dijasporu u Švedskoj. Broj

bilateralnih posjeta se postepeno povećava i vjerujem da i naši trgovinski brojevi pokazuju pozitivne znake. Crna Gora je brzo primila i podržala našu kandidaturu za članstvo u NATO-u.

Nadam se da ćemo uskoro, obje zemlje, biti članice NATO-a, a ja sa nestrpljenjem čekam dan kada će Crna Gora postati članica EU.

ADINA VALEAN, EVROPSKA KOMESARKA ZA TRANSPORT ZA EUROKAZ:

CRNA GORA ODIGRALA USPJEŠNU ULOGU U UNAPRIJEĐENJU POVEZANOSTI U REGIONU

Autorka: Jovana Đurišić, novinarka Pobjede

PODGORICA – U svojoj ulozi sadašnjeg predsjedavajućeg zvaničnih tijela Transportne zajednice do sredine 2023. godine, Crna Gora je igrala aktivnu i uspješnu ulogu u unaprijeđenju povezanosti u regionu. To je u razgovoru za Eurokaz, poručila evropska komesarka za transport Adina Valean.

Foto: Aldina Valean

Valean, za naš magazin, kaže da Crna Gora ima obavezu da implementira odgovarajuće pravne tekovine EU u oblasti saobraćaja, ali da je do sada zabilježena niska stopu implementacije. Stoga, Valean, očekuje da će se naša zemlja u budućnosti baviti usklađivanjem i sprovođenjem ovih obaveza.

Crna Gora trenutno predsjedava transportnom zajednicom jugoistočne Evrope. Ovo je važna inicijativa za našu zemlju, imajući u vidu da težimo boljoj saobraćajnoj povezanosti. Koliko je Brisel spreman da pomogne Crnoj Gori u povezivanju sa ostatkom Evrope?

Adina VALEAN: Primarni cilj transportne zajednice je da podrži partnere sa Zapadnog Balkana u transpoziciji i primjeni pravnih tekovina EU o transportu, kao što je navedeno u Aneksu I Ugovora o Transportnoj zajednici.

Paralelno sa tim, Transportna zajednica takođe igra aktivnu ulogu u proširenju indikativne TEN-T mreže na region. U svojoj ulozi sadašnjeg predsjedavajućeg zvaničnih tijela Transportne zajednice do sredine 2023. godine, Crna Gora je igrala aktivnu i uspješnu ulogu u unaprijeđenju povezanosti u regionu. Evropska komisija je blisko saradivala sa Crnom Gorom na rješavanju izazova u sektoru transporta i podršci zemlji i regionu na njenom putu ka pristupanju EU.

Komisija je već uveliko uključena u unaprijeđenje saobraćajne povezanosti Crne Gore.

Prvo, naš ekonomski i investicioni plan na Zapadnom Balkanu navodi nekoliko ključnih transportnih projekata koji će povećati veze unutar zemlje i njenih susjeda. Na primjer, Komisija radi sa Crnom Gorom na planu da se ubrza realizacija željezničke veze koja će povezati Beograd sa lukom Bar, čime će se unaprijediti trgovina za ovu stratešku jadransku luku. Crna Gora kao dio proširene transevropske transportne mreže (TEN-T) EU ispunjava uslove za finansijsku podršku EU.

U okviru ovog okvira, TEN-T se bavi implementacijom i razvojem evropske mreže željezničkih linija, puteva, unutrašnjih plovnih puteva, pomorskih brodskih ruta, luka, aerodroma i željezničkih terminala. Štaviše, nedavna inicijativa Blue Lanes koja povezuje Albaniju, Crnu Goru i Italiju stvoriće uslove za nesmetan transport u širem jadranskom području. Svi ovi instrumenti, politika povezivanja i finansijska pomoć u velikoj mjeri doprinose daljoj integraciji Crne Gore u evropsku mrežu povezivanja.

Nedavno je izgrađena jedna dionica autoputa Bar – Boljare, izgradnja druge je u planu. Da li je EK zainteresovana da pomogne u izgradnji ovog projekta i pod kojim uslovima?

Adina VALEAN: Komisija podržava Crnu Goru da ima sveobuhvatnu strategiju saobraćaja, koja gleda na razvoj puteva i željeznice na način koji je i finansijski i ekološki održiv. Komisija podržava Crnu Goru u tom radu kroz niz projekata i programa, kroz bilateralnu tehničku i međudržavnu pomoć, uključujući i kroz Investicioni okvir za Zapadni Balkan. Dugoročno planiranje – sa fokusom na razvoj zrelih i strateških investicija – je ključno i posebno, razvoj autoputa Bar-Boljare kao dijela transevropske transportne mreže EU pomno prati Komisija.

Naš interes, a svakako i Crne Gore, je i da obezbijedimo da se ova investicija može razvijati uzimajući u obzir isplativost različitih rješenja, poštovanje ekoloških zahtjeva, kao i drugih standarda EU u pogledu dobrog finansijskog upravljanja i uticaja na budžet.

Na nedavnom sastanku u Briselu pomenuli ste autoput Crna Gora-Srbija. Očekujete li da bi ovaj projekat mogao biti realizovan u bliskoj budućnosti?

Adina VALEAN: Kao što je već pomenuto, pažljivo se procjenjuju tekući radovi na autoputu Bar-Boljare kao dijelu transevropske transportne mreže EU. Sada je obaveza svih da se ovo razvija na finansijski i ekološki održiv način, i sada je neophodno pažljivo dogovoriti naredne korake. Štaviše, svaka analiza troškova i koristi će se takođe ažurirati u kontekstu rastućih troškova i trenutnih promjena u ekonomskoj klimi. Treba ponoviti da je ova investicija u puteve, iako je kritična, kompleksna investicija za budućnost Crne Gore i regiona na duži rok. Dalji razvoj multimodalnosti je takođe podstican i neophodan. Neophodni su dalji napori na razvoju paralelnih željezničkih veza, kako bi se dobio sveobuhvatan logistički koridor.

Koji su najveći izazovi na Balkanu kada je transportna zajednica u pitanju? Koje nedostatke treba ispraviti?

Ugovorom o transportnoj zajednici utvrđena je lista saobraćajnih zakonskih obaveza EU koje treba da sprovode sve njegove potpisnice, uključujući i Crnu Goru.

Shodno tome, država takođe ima obavezu da implementira odgovarajuće pravne tekovine EU u oblasti saobraćaja. Međutim, do sada smo vidjeli nisku stopu implementacije. Očekujemo da će se u budućnosti baviti usklađivanjem i sprovođenjem ovih obaveza.

Implementacija pravne tekovine zaista može biti izazovan proces, pošto je pravna tekovina EU pokretna meta, sa stalnim promjenama i adaptacijama koje zahtijevaju kontinuiran rad i napore kandidata i potencijalnih kandidata za EU. Međutim, usklađivanje sa pravnim okvirom EU predstavlja suštinski preduslov za integraciju transporta unutar regiona i sa EU.

U okviru Transportne zajednice, Crna Gora i drugi partneri sa Zapadnog Balkana dobijaju značajan nivo podrške u suočavanju sa izazovima vezanim za implementaciju akcija. U tom cilju, Sekretarijat Transportne zajednice pruža tehničku pomoć, obezbjeđuje pregled napretka kroz redovne izvještaje o implementaciji akcija i praćenje obaveza regionalnih partnera u vezi sa akcionim planovima u različitim vidovima transporta.

Izvan okvira Transportne zajednice, Evropska komisija takođe bilateralno podržava Crnu Goru na njenom putu ka pristupanju EU. Odnosi EU sa zemljama Zapadnog

Foto Sa sastana Transportne zajednice kojom predsjedava Crna Gora

Balkana odvijaju se u posebnom okviru poznatom kao proces stabilizacije i pridruživanja.

Postoje tri cilja: politička stabilizaciju zemalja i podsticanje njihove brze tranzicije ka tržišnoj ekonomiji, promovisanje regionalne saradnje i konačno članstvo u EU.

Proces se zasniva na još bližem partnerstvu i pomaže zainteresovanim zemljama da izgrade svoje kapacitete za usvajanje i sprovođenje zakona EU, kao i evropskih i međunarodnih standarda. Ova podrška je nedavno ponovljena u komunikaciji Komisije o politici proširenja EU i pratećem izvještaju Crne Gore za 2022. godinu, u

kojem se Crna Gora poziva da u narednoj godini usmjeri napore na:

ostvari punopravno članstvo u Pariskom memorandumu o razumijevanju o kontroli državne luke;

- usvoji novi zakon o željeznici i obezbedi funkcionalnu, donošenje odluka i operativnu nezavisnost i odgovarajuće kadrovsko popunjenje železničkog regulatornog tijela i organa za bezbjednost na železnici; i

- započeti implementaciju inteligentnih transportnih sistema (ITS) na svojoj osnovnoj putnoj mreži i postaviti strateški ITS okvir za željezničku i pomorsku mrežu.

ČLANSTVOM U EMN CRNA GORA PRIBLIŽAVA SE EVROPSKIM TIJELIMA

CRNA GORA AKTIVAN UČESNIK U SPROVOĐENJU MIGRACIONE POLITIKE EU

Autorka: Bojana Milićević: novinarka RTCG

Dobijanjem statusa posmatrača u Evropskoj mreži za migracije, Crna Gora postepeno se približava evropskim tijelima, što je na fonu postepenog ubrzanja pristupnih pregovora i mjera rane integracije, ocijenio šef Radne grupe za poglavlje 24 Miloš Radonjić. Crna Gora time je postala aktivan učesnik u sprovođenju migracione politike EU, naglasili su u MUP-u. Značaj saradnje sa Evropskom mrežom za migracije potvrđuje pojačan priliv migranata tokom ove godine.

Foto: Miloš Radonjić

Za prvih 10 mjeseci ove godine na teritoriji Crne Gore registrovano je ukupno 6,937 migranata, dok je u istom periodu zbog nezakonitog prelaska granice prekršajno procesuirano 586 lica, pokazuju podaci MUP-a. Iz crnogorske Kancelarije Međunarodne organizacije za migracije, Eurokazu su kazali da se radi o pojačanom prilivu migranata u odnosu na prethodne dvije godine.

Foto: Sergej Mučalica

„Ukupan broj novih dolazaka 2021. je bio 3,336, a 2020. godine 2,856, te se u tekućoj godini bilježi značajan porast“, saopšteno je iz Međunarodne organizacije za migracije. Naveli su i da je najviše njih dolazilo iz Avganistana, Irana i Pakistana. „Zadržavaju se u prosjeku od dva do pet dana, a to umnogome zavisi od vremenskih prilika. Dešava se da odmah nakon procesa registracije nastave put ili ostanu jedan dan, a nekada i duže od pet“, ističu u Međunarodnoj organizaciji za migracije, uz napomenu da u Odsjecima za prihvrat stranaca koji traže međunarodnu zaštitu - Spuž i Božaj - ima ukupno 164 mjesta.

Ovi podaci, rastući pritisak na zapadnobalkansku migratornu rutu i osjetan porast broja ilegalnih migranata uzrokovan aktuelnom geopolitičkom situacijom i agresijom Rusije na Ukrajinu, naglašavaju značaj statusa posmatrača Crne Gore u Evropskoj mreži za migracije (EMN). U septembru ove godine potpisan je administrativni aranžman o uspostavljanju saradnje između Evropske komisije i Ministarstva unutrašnjih poslova u okviru EMN, čime je Crna Gora stekla status države posmatrača u toj mreži.

„Na ovaj način Crna Gora je dobila priliku da se upozna sa najboljom praksom u oblasti azila i migracija, kao i da iskoristi stručnost mreže u razvoju vlastitih sistema za upravljanje migracijama. Crna Gora je postala ravnopravan partner državama članicama u okviru EMN, kao i aktivan učesnik u sprovođenju migracione politike EU“, kazao je v.d. generalnog direktora Direktorata za evropske poslove, međunarodnu saradnju programe podrške u MUP-u Sergej Mučalica.

Šef Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za poglavlje 24 - Pravda, sloboda i bezbjednost, Miloš Radonjić kazao je da upravljanje migracijama predstavlja jedno od najvažnijih pitanja u okviru tog pregovaračkog poglavlja, o čemu svjedoči i činjenica da je osam od ukupno 38 privremenih mjerila u ovom poglavlju posvećeno upravo migracijama i azilu.

„U svjetlu te činjenice, potpisivanje Administrativnog aranžmana o uspostavljanju saradnje između Evropske komisije i Ministarstva unutrašnjih poslova u okviru EMN-a ima izuzetan značaj, kako zbog jačanja ukupnog utiska o posvećenosti Crne Gore evropskim vrijednostima i pristupnim pregovorima, tako i zbog otvorenosti za saradnju na planu upravljanja migracijama, čime se, u konačnom, potvrđujemo kao konstruktivan partner na evropskom planu,“ naveo je Radonjić. Podvukao je da će EMN, kao važna platforma i koristan mehanizam za sagledavanje relevantnih podataka, istraživačkih studija i izvještaja, te razmjenu dobrih praksi, našoj državi poslužiti za jačanje otpornosti, kreiranje održive migracione politike, kao i unapređenje ukupnih kapaciteta u oblasti upravljanja migracijama.

„Dodatno, uz svijest o tome da brojni bezbjednosni izazovi zahtijevaju zajedničku akciju, u kojoj je neophodna tješnja saradnja EU i Zapadnog Balkana, Crna Gora se kroz članstvo u EMN postepeno približava evropskim tijelima, što je na fonu postepenog ubrzanja procesa pristupnih pregovora i mjera rane integracije koje predviđa nova strategija proširenja“, rekao je Radonjić.

EU je više od deceniju ključni partner Crne Gore u upravljanju migracijama. U Ministarstvu unutrašnjih poslova naglašavaju da je EU pružila nemjerljiv doprinos jačanju administrativnih i tehničkih kapaciteta

Crne Gore u toj oblasti, te poboljšanju infrastrukture na pojedinim graničnim prelazima. Čelnik Direktorata za evropske poslove u MUP-u Sergej Mučalica kazao je da je kroz IPA 2015 realizovana sektorska budžetska podrška vrijedna oko 20 miliona kroz koju je poboljšana granična infrastruktura i pojačana bezbjednost granica. Mučalica je najavio da će se od naredne godine uz podršku EU implementirati dva projekta značajna za ovu oblast.

„Kroz IPA 2022 će se implementirati sektorska budžetska podrška za integrisano upravljanje granicom, vrijedna 15 miliona eura. Nadalje, tu je i regionalni projekat podrške upravljanju migracijama na Zapadnom Balkanu, kroz koji su takođe predviđena ulaganja u iznosu od 15 miliona. Planirano je da ovi projekti doprinesu jačanju tehničkih, kadrovskih i infrastrukturnih kapaciteta za nadzor granice“, objasnio je Mučalica.

Uz finansijsku podršku EU i tadašnjeg Ministarstva javne uprave, digitalnog duštva i medija, NVO „Pravni centar“ realizovala je, u partnerstvu sa organizacijom „Caritas“, projekat „Moj advokat-besplatna i profesionalna pravna pomoć u efikasnom pristupu pravima za migrante“, u periodu od 15. januara 2020. do 15. jula 2021. godine. Iz Pravnog centra, saopštili su, da je u okviru projekta 677 lica dobilo besplatnu pravnu podršku, 34 lica dobila su finansijsku podršku u plaćanju administrativnih taksi, dok je 38 stranaca zastupano u postupku odobravanja međunarodne zaštite pred upravnim organima i sudom. U toj NVO kazali su i da je, pored ostalog, obavljeno i 146 terenskih posjeta, te podijeljeno 350 paketa humanitarne pomoći ugroženim ciljnim grupama u 13 crnogorskih opština.

Foto: ZGP između CG i R. Albanije Zatrijebacka cijevna Grabon

Benefiti saradnje sa Frontexom

Brojne benefite u upravljanju migracijama Crnoj Gori donijela je i saradnja s Frontexom. Iz MUP-a ističu da je Savjet EU 18. novembra ove godine usvojio Odluku o odobravanju otvaranja pregovora o novom sporazumu o statusu između Evropske unije i Crne Gore, Albanije, Srbije i Bosne i Hercegovine o operativnim aktivnostima koje Frontex sprovodi u ovim zemljama, što predstavlja dodatni iskorak ka jačanju saradnje naše zemlje sa ovom agencijom. V.d. generalnog direktora Direktorata za evropske poslove, međunarodnu saradnju programe podrške u MUP-u Sergej Mučalica je precizirao i da je na zahtjev Crne Gore, ove godine od strane Frontex-a vršena evaluacija sistema granične bezbjednosti Crne Gore. „Evaluacija je fokusirana na sistem elektronskog nadzora državne granice, poslove graničnih provjera, normativni okvir, materijalne i ljudske resurse, infrastrukturu, standardne operativne procedure i sistem obučavanja službenika. Evaluacija je rezultirala preporukama koje će predstavljati temelj dalje reforme i unapređenja rada granične policije“, kazao je Mučalica.

Brisel prepoznao rezultate u upravljanju izbjegličkom krizom

U godišnjem izvještaju, Evropska komisija je prepoznala napore Crne Gore u oblasti upravljanja izbjegličkom krizom, konstatujući da je Crna Gora od svih zemalja Zapadnog Balkana primila proporcionalno najveći broj izbjeglica, napominju iz Ministarstva unutrašnjih poslova. Time su, kažu, prepoznati rezultati i potvrđena spremnost Crne Gore za upravljanje migracijama. Iz MUP-a podsjećaju da je u martu ove godine, nakon što je počeo rat u Ukrajini, Vlada donijela odluku o odobravanju privremene zaštite licima iz Ukrajine i, radi nadzora nad sprovođenjem te odluke, formirala Koordinaciono tijelo, koje čine predstavnici nadležnih organa državne uprave.

Ubrzo po formiranju Koordinacionog tijela, Vlada je izdvojila 2.000.000 eura za potrebe sprovođenja Odluke o odobravanju privremene zaštite licima iz Ukrajine pa je Ministarstvo unutrašnjih poslova u avgustu sprovelo tender za obezbjeđivanje hotelskog smještaja na bazi punog pansiona i na taj način obezbijedilo smještaj za ukrajinske državljane u hotelima u Nikšiću i Sutomoru. „Od početka primjene Odluke o privremenoj zaštiti do 28.11.2022. godine ukrajinski državljani su podnijeli 7,276 zahtjeva za privremenu zaštitu, od čega je 4,841 žena i 2,435 muškarca. Ukupno je odobreno 6,533 zahtjeva za privremenu zaštitu“, kazao je v.d. generalnog direktora Direktorata za evropske poslove, međunarodnu saradnju programe podrške u MUP-u Sergej Mučalica.

*Sa potpisivanja pisma namjere povodom osnivanja WB3C: Presker, Abazović i Timonije
Foto: Vlada Crne Gore*

Pismo namjere povodom osnivanja Centra potpisali su sredinom novembra premijer Dritan Abazović i ambasadori Slovenije i Francuske Kristijan Timonije.

U Vladinoj informacija o osnivanju Regionalnog centra se, između ostalog, ističe da će on imati pravni status međunarodne organizacije, sa ciljem da postepeno bude otvoren i za ostale zemlje regiona koje žele da mu pristupe. U dugoročnom smislu, finansiranje će se vršiti na osnovu godišnjih kontribucija zemalja članica, s obzirom da je zamišljeno da WB3C preraste u samoodrživ i uspješan projekat.

Očekuje se da će WB3C operativno početi da radi sa određenim programima u prvoj polovini 2023. godine, počevši od širenja sajber kulture i podizanja svijesti i jačanja operativnih sposobnosti praktičara, kao i promovisanja regionalne i međunarodne saradnje u oblasti sajber bezbjednosti, sajber kriminala i sajber diplomatije.

*Foto: Dušan Polović
Vlada Crne Gore*

PODGORICA DOBILA SJEDIŠTE REGIONALNOG CENTRA ZA SAJBER KAPACITETE

ZNANJE ĆE PRENOSITI EVROPSKI STRUČNJACI

Miloš Rudović, novinar ND Vijesti

Zbog sve veće izloženosti prijetnjama i napadima, zemlje regiona imaće priliku da jačaju svoju bezbjednost učeći od domaćih i evropskih stručnjaka na Regionalnom centru za sajber kapacitete na zapadnom Balkanu (Western Balkans Cyber Capacity Center – WB3C) u Podgorici.

Uprkos tome što su sve zemlje regiona iskazale interesovanje da budu domaćini, Crna Gora se pokazala kao najpogodniji kandidat za sjedište WB3C. Ideja o regionalnom centru za obuku je inače zasnovana na francuskom iskustvu osnivanja sličnih centara u Africi.

“Odluci je pomogla i činjenica da je, od svih zemalja u regionu, Crna Gora najduže u procesu približavanja Evropskoj uniji, koji je 100 odsto usklađen sa Zajedničkom spoljnom i bezbjednosnom politikom EU i koji, pored Regionalne škole za javnu upravu (ReSPA), nema sjedište nijedne veće regionalne ili međunarodne organizacije”, pojasnio je za “Eurokaz” slovenački ambassador Gregor Presker.

“WB3C će prvenstveno biti usmjeren na obuku regionalnih stručnjaka i radiće po principu obuke kao i na osnovu tzv. model edukacije ‘Train-the-Trainer’, a sve u cilju prenošenja relevantnih vještina i znanja”, kazao je Presker, pojašnjavajući da je riječ o državnim službenicima ali i stručnjacima iz privatnog sektora koji rade u oblasti informisanja i komunikacione tehnologije, kritične infrastrukture itd.

Ambasador ističe i da će jedan od ciljeva WB3C biti i uspostavljanje akademske saradnje univerziteta u regionu u vidu studija iz oblasti sajber bezbjednosti.

Odlukom da Naučno-tehnološki park (NTP) bude lokacija Regionalnog centra, Univerzitet Crne Gore je dobio i strateškog partnera u razvoju seta novih multidisciplinarnih studijskih programa iz oblasti sajbersigurnosti i sajberkriminala, informaciono komunikacione tehnologija, digitalne informacione bezbjednosti, softverske i hardverske zaštite, kao i savremenim politikama upravljanja Internetom prostorom, kazala je za “Eurokaz” Andrea Mihailović, koordinatorka projektnog tima za izradu aplikacije za lokaciju WB3C.

NTP je osnovan u partnerstvu Vlade (57 odsto) i UCG (43 odsto) sa fokusom na kreiranje tehnološko razvojnog centra Crne Gore, koji će svojim različitim programima i aktivnostima pružati odgovarajuću podršku unapređenju inovaciono-preduzetničkog ekosistema u Crnoj Gori, te na taj način doprinijeti bržem ekonomskom razvoju naše zemlje.

“Imajući u vidu da digitalna transformacija i jačanje nacionalnih kapaciteta za suprostanje sajber kriminalu kroz edukacije i istraživanja predstavlja jedan od najznačajnijih strateških interesa Crne Gore, UCG će u narednom periodu uspostaviti i niz novih programa cjeloživotnog učenja u skladu sa Strategijom razvoja (2019-2024). U skladu sa tim, kroz uspostavljene memorandume o saradnji sa NVO Cortexom i Upravom za ljudske resurse, UCG nastoji da adekvatno odgovori svim zahtjevima digitalne transformacije i potrebama IKT industrije kao nacionalnim razvojnim prioritetom,” pojašnjava Mihailović.

Ona ističe i da će se edukativni programi sprovoditi sa francuskim, slovenačkim, evropskim i regionalnim stručnjacima, uz podršku dva univerziteta iz Francuske, uključujući Nicu Cote d'Azur i njen Balkanski institut za nauku i inovacije.

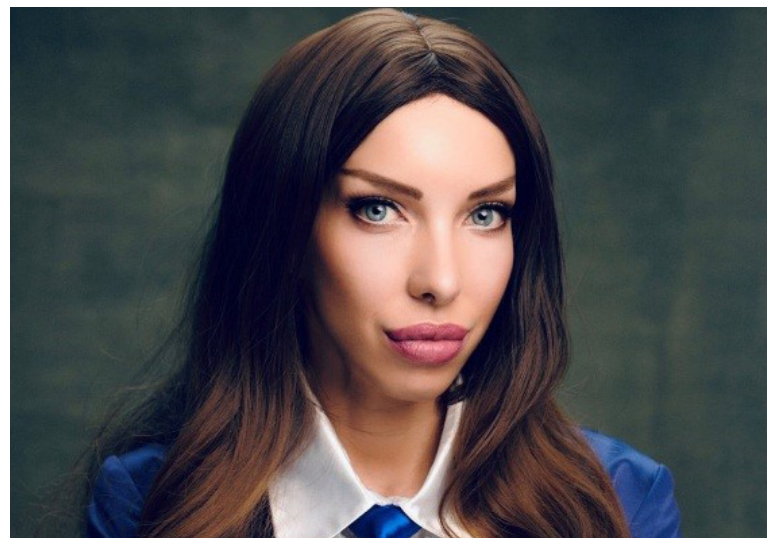

Foto: Andrea Mihailović, UCG

Fokus će, između ostalog, biti na razvoju grupe trenera, podizanje opšte svijest sa fokusom na donosioca odluka, rješavanje i prevazilaženje nedostatka vještina za sajber bezbjednost u javnoj administraciji, unapređenje regionalnu saradnju i umrežavanje u oblasti razmjene informacija u slučajevima sajber kriminala i razvoj opšte sajber kulture u skladu sa najsavremenijim EU standardima.

U Vladinoj informaciji o osnivanju WB3C se navodi da su intenzivni sajber napadi na njenu informatičku infrastrukturu i informaciono komunikacionu mrežu organa, koji su se dogodili prethodnih mjeseci, otkrili ranjivosti u segmentu informacione bezbjednosti i činjenicu da se u prethodnom period vrlo malo pažnje poklanjalo razvoju kapaciteta za kvalitetnu sajber odbranu.

Dušan Polović, direktor Direktorata za infrastrukturu, informacionu bezbjednost, digitalizaciju i e-servise u Ministarstvu javne uprave, kazao je da je uspostavljanje WB3C od velikog značaja budući “da smo prepoznali nedostatak kadrovskih kapaciteta u dijelu sajber bezbjednosti, a takođe i u borbi protiv sajber kriminala u našoj državi”. Polović ističe da u Crnoj Gori ujedno imamo i deficit kadrova koji bi mogli vršiti obuke iz ove oblasti.

“Za MJU, kao organ državne uprave nadležan za poslove informacione bezbjednosti, od izuzetnog značaja je da jača svoje kadrovske kapacitete u Direkcijama za infrastrukturu i informacionu bezbjednost kao i za jačanje budućeg G-Soc tima u ministarstvu, kao i kadrove buduće Agencije za sajberbezbjednost, koja će biti formirana u skladu

sa najboljim praksama, te nadležnostima definisanim u novom Zakonu o informacionoj bezbjednosti na kome aktivno radimo", kazao je Polović.

Edukacijom kadrova, očekuje podizanje sajber otpornosti i to ne samo u Vladinim institucijama, već jednako toliko i u sektorima kritične infrastrukture. "Od izuzetne je važnosti u smislu kreiranja Crne Gore kao destinacije za investiciona ulaganja da podignemo stepen sajber bezbjednosti na najviši nivo", ističe Polović u razgovoru za "Eurokaz".

Kao prva planirana aktivnost Regionalnog centra predviđena je organizacija ekspertske konferencije, koja bi bila održana krajem aprila 2023. godine.

CIVILNO DRUŠTVO SNAŽAN PARTNER U PROCESU EVROPSKIH INTEGRACIJA

Autorica: Aldina Žudelović, asistentkinja na programima u Centru za građansko obrazovanje (CGO)

Snažan civilni sektor jedan je od ključnih aktera u procesu demokratizacije crnogorskog društva. Opsežni reformski procesi kroz koje država prolazi na putu integracije u Evropsku uniju zahtijevaju podsticajno okruženje za djelovanje i punu uključenost civilnog društva u kreiranju javnih politika.

Cilj projekta OCD u Crnoj Gori - od osnovnih usluga do oblikovanja politika M'BASE je da doprinese izgradnji kapaciteta organizacija civilnog društva da kredibilno učestvuju u demokratskom razvoju zemlje, promociji i primjeni evropskih standarda.

Osim finansijske podrške projektnim idejama obezbjeđuje se i program jačanja kapaciteta te kontinuirana mentorska podrška. Organizacija koja dobije projekat prolazi kroz program treninga za upravljanje projektima iz fondova EU. To podrazumijeva obuku o administrativnom vođenju i upravljanju finansijama u skladu sa domaćim zakonodavstvom i PRAG-om. Kako bi što bolje komunicirali

Foto: Aldina Žudelović

svoje projekte prema ciljnim grupama i zainteresovanim stranama organizacije imaju priliku da se upoznaju sa pravilima vidljivosti podrške EU, kao i da steknu osnovne vještine u pisanju saopštenja za javnost, objava i upravljanja prezentacijom projekata putem društvenih mreža. Poseban segment treninga posvećen je upoznavanju sa metodama praćenja rada javnih institucija u kreiranju i sprovođenju javnih politika. Projektom je predviđena finansijska podrška u više kategorija kako bi uključila organizacije različitog nivoa razvijenosti, prije svega manje organizacije koje djeluju van Glavnog grada ili koncentrišu svoje aktivnosti u manje razvijenim regionima države.

Na tri dosadašnja poziva za podršku organizacijama civilnog društva prispio je 271 projektni prijedlog, od čega je podržano 63 u ukupnom iznosu od preko 1 900 000 EUR. Dok kraja 2023. kada se završava realizacija projekta biće raspisana još dva poziva.

Podržani projekti adresiraju najrazličitije teme poput inicijativa koje doprinose unaprjeđenju vladavine prava, borbi protiv korupcije, promociji ljudskih prava i rodne ravnopravnosti, osnaživanju aktivizma mladih, zaštiti životne sredine i promociji održivog razvoja. Neke od uspješnih inicijativa su i uspostavljen EU Kutak u Bijelom Polju, kao informativno edukativni centar za građane gdje se putem raznovrsnih događaja, poput projekcije dostignuća evropske kinematografije, organizaciju panela, seminara, konferencija, izložbi - građani informišu o različitim aspektima procesa integracije, evropskim vrijednostima i kulturi. Uz M'BASE podršku pružaju se brojni servisi za građane u svim regionima države, SOS linije za žene i djecu žrtve nasilja, pravna podrška za LGBTIQ osobe, pravna pomoć za migrante, potrošačka savjetovalista i sl. U okviru

podržanih projekata organizovane su brojne aktivnosti za mlade u omladinskim centrima širom Crne Gore, vršnjačke edukacije u školama, a osnaženi su i kapaciteti nastavničkog kadra i drugih profesionalaca u školama u nevladinom sektoru koji rade sa mladima. Dodatno, formulisane su i zagovaraju se inicijative i preporuke za unaprjeđenje omladinskih politika. Pokrenute su platforme za komunikaciju građana sa lokalnom samoupravom, aplikacija za prijavu slučajeva korupcije u zdravstvu, formirane su neformalne grupe građana koje prate i učestvuju u radu lokalnih institucija. Promocija ljudskih prava i rodne ravnopravnosti odvija se u okviru informativnih kampanja usmjerenih na razvoj kulture ljudskih prava, izradu publikacija, dokumentarnih filmova, izložbe i druge kulturne i umjetničke manifestacije.

Diskusioni forumi i okrugli stolovi, koji se odvijaju u okviru projekta, predstavljaju prostor za neposredni dijalog civilnog društva i Vlade, te razmjenu ideja ne bi li se unaprijedila saradnja i gradio povoljniji okvir za djelotvorniji uticaj nevladinog sektora na rad institucija i javne politike. Osim neposrednog dijaloga ključnih aktera, sprovode se i istraživanja, ispitivanja javnog mnjenja i analize čiji nalazi služe za kreiranje preporuka za donosiocima odluka u oblasti politika razvoja civilnog sektora.

Jedna od aktivnosti su i godišnje konferencije posvećene pregovaračkom procesu koje okupljaju predstavnike institucija, civilnog društva, predstavnike međunarodnih organizacija i donatorske zajednice kako bi kroz diskusiju o izazovima identifikovali zajednička rješenja, mogućnosti saradnje u cilju ubrzanja i postizanja boljih efekata procesa evropskih integracija.

Program OCD u Crnoj Gori - od osnovnih usluga do oblikovanja politika M'BASE sprovodi Centar za građansko

obrazovanje (CGO) u partnerstvu sa njemačkom fondacijom Friedrich Ebert (FES), NVO Centar za zaštitu i proučavanje ptica Crne Gore (CZIP) i NVO Politikon mreža, a u saradnji sa Ministarstvom javne uprave i Ministarstvom evropskih poslova Vlade Crne Gore. Projekat finansira Evropska unija, a kofinansira Ministarstvo javne uprave.

BOLJE SPRIJEČITI NEGO LIJEČITI: UZ PODRŠKU EU DO BOLJE PREVENCIJE MALIGNIH OBOLJENJA

Autor: Stefan Bulatović, Ministarstvo evropskih poslova

Prevenција je osnovni princip na kojem počiva savremena medicina. Bilo da je u pitanju redovna kontrola, vođenje zdravog načina života ili pak edukacija, sprečavanje pojave bolesti je mnogo efikasnije nego liječenje. Preventivna zdravstvena zaštita je posebno važna kod pojave malignih oboljenja, zbog čega sistematsko ulaganje u metode poput ranog otkrivanja igra ključnu ulogu u očuvanju javnog zdravlja.

Važnost prevencije prepoznaju ustanove i organizacije iz Crne Gore, koje uz pomoć projekata prekogranične saradnje nastoje da unaprijede kvalitet preventivne zdravstvene zaštite širom zemlje. Ove projekte finansira Evropska unija, za koju je unaprjeđenje i očuvanje javnog zdravlja jedan od glavnih prioriteta.

Opšta bolnica „Blažo Orlandić“ u Baru je u saradnji sa partnerskim institucijama iz okruženja realizovala više uspješnih projekata prekogranične saradnje u cilju poboljšanja prevencije i detekcije malignih oboljenja. Jedan od takvih projekata je i MELAdetect, koji je podržan kroz Interreg IPA program prekogranične saradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2014-2020, a sproveden u partnerstvu sa Zavodom za javno zdravstvo Zadar, Sveučilištem u Zadru, Agencijom ZADRA NOVA i Medicinskim fakultetom Sveučilišta u Mostaru.

Projekat MELAdetect motivisan je činjenicom da su zemlje

Foto: Meladetect

Mediterana više izložene sunčevim zracima u odnosu na ostatak kontinenta, pa je u ovom području povećana potreba za podizanjem svijesti o tumorima, posebno melanomu kože, sluznica i oka.

Melanom je najopasniji oblik raka, koji ostavlja malo mogućnosti za izlječenje ukoliko se otkrije u kasnijoj fazi. Zato rano otkrivanje ovog malignog oboljenja povećava šanse za preživljavanje i uspješno liječenje.

Zahvaljujući ovom projektu, Opšta bolnica Bar je dobila vrijednu medicinsku opremu za detekciju melanoma u vrijednosti od oko 60.000 eura. Između ostalog, nabavljeni su digitalni dermatoskop za mapiranje cijelog tijela, zatim UVB lampa, kao i indirektni oftalmoskop.

„Na dermatoskopske preglede kod nas dolaze pacijenti iz svih krajeva Crne Gore, jer su preko medija upoznati da se jedino u našoj bolnici može obaviti ovakav pregled sa mapiranjem cijelog tijela. Osim naših građana, tokom turističke sezone na preglede nam dolaze i turisti koji odmaraju u našoj zemlji. Slična situacija je i sa oftalmološkim pregledima“, kaže za Eurokaz Ninela Plamenac, menadžerka projekata u Opštoj bolnici u Baru.

Kako navodi, svaka primijećena sumnjiva promjena na koži ili oku pacijenta se dijagnostifikuje, evidentira, pohranjuje u računarskom sistemu, te po potrebi upoređuje i prati.

„U sklopu projekta organizovane su i radionice za zdravstvene i nezdravstvene radnike, koji su obučeni da prepoznaju i pravovremeno upute pacijente radi ispitivanja promjena na koži. Takođe, uspjeli smo da podignemo svijest o značaju preventivnih pregleda kože kako bi ljudi svakoj promjeni posvetili dužnu pažnju i na vrijeme počeli

sa liječenjem“, dodaje Plamenac.

Ona s ponosom ističe da je Opšta bolnica zajedno sa partnerima značajno premašila zadate ciljeve, pa su tokom trajanja projekta u Crnoj Gori obavili 399 pregleda ili skoro tri puta više nego što je bilo planirano. Takođe, održali su pet ciklusa edukativnih radionica za zdravstvene radnike iz čitave Crne Gore na kojima je prisustvovalo ukupno 142 učesnika. Uspješni rezultati ostvareni su i u Hrvatskoj i BiH, pa je ovaj projekat predstavljen Evropskoj komisiji kao primjer uspješne prakse.

Kao nastavak uspješne saradnje sa kolegama iz Hrvatske i BiH proizašao je projekat ON TIME, koji je bio usmjeren na prevenciju i ranu dijagnostiku karcinoma debelog crijeva i dojke. Projekat je takođe podržan u okviru Interreg IPA program prekogranične saradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2014-2020, a Opšta bolnica ga je realizovala u partnerstvu sa Općom bolnicom Zadar, Zavodom za javno zdravstvo Zadar, Institutom za javno zdravlje Crne Gore i Zavodom za javno zdravstvo Županije Zapadno-hercegovačke.

Uprkos činjenici da je realizacija projekta započeta prilikom izbijanja pandemije bolesti COVID-19, Opšta bolnica je zahvaljujući posvećenosti i dobroj saradnji sa partnerima uspjela da ga uspješno realizuje. U okviru projekta nabavljen je najnoviji model endoskopskog stuba, koji u sebi sadrži dodatke za vršenje kolonoskopije (optičkog ispitivanja debelog crijeva kolonoskopom) i polipektomije (uklanjanja polipa iz debelog crijeva).

Prema riječima Plamenac, novonabavljeni stub ima i dodatak za vršenje gastroskopije, koji služi za prevenciju i rano otkrivanje raka jednjaka, želuca i tankog crijeva.

Foto: On time

Foto: Fors 1

„Od početka korišćenja endoskopskog stuba, u periodu od oko 18 mjeseci, u našem endoskopskom kabinetu urađeno je ukupno 335 invazivnih endoskopskih procedura. Tokom projekta, naši zdravstveni radnici su imali priliku da se edukuju za rad na pomenutom uređaju, tako da je kompletan hirurški tim bolnice obučen i uspješno vrši invazivne endoskopske procedure“, kaže ona.

Kako dodaje, nabavkom pomenutog vrijednog medicinskog aparata, Opšta bolnica Bar je postala dio Nacionalnog programa za skrining raka debelog crijeva.

Paralelno sa projektom ON TIME, Opšta Bolnica u Baru je zajedno sa partnerima iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine sprovela i prekogranični projekat LAB-OP. U sklopu tog projekta instaliran je kasetni pneumatski transportni sistem, koji se koristi za prenos uzoraka krvi i urina unutar bolničkog kompleksa. Ovim kasetnim sistemom, koji funkcioniše po principu vazdušne pošte, omogućena je brža i efikasnija dostava bioloških uzoraka za analizu.

„Opšta bolnica Bar je realizacijom ovih projekata značajno unaprijedila kvalitet zdravstvene zaštite. Osim toga, za naše zaposlene smo obezbijedili bolje radne uslove i modernu opremu, a ustanova na ovaj način ima podstrek za pripremu novih projekata“, naglašava Plamenac.

Ističe i veoma uspješnu saradnju sa partnerima iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

„Svi partneri su dali svoj maksimum i ujedno bili podstrek i inspiracija jedni drugima, a sve sa ciljem da se podigne

nivo zdravstvenih usluga u prekograničnom području i omoguće savremena dijagnostička rješenja kakva se praktikuju u razvijenim evropskim zemljama“, zaključuje Plamenac.

Preventivna zdravstvena zaštita je u fokusu i na sjeveru Crne Gore, gdje se takođe realizuju projekti prekogranične saradnje u oblasti zdravstva. Fondacija za razvoj sjevera Crne Gore (FORS Montenegro) već godinama uspješno koristi bespovratna sredstva Evropske unije kako bi poboljšala kvalitet života u sjevernim opštinama.

U okviru IPA programa prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo 2014-2020, ova nevladina organizacija je sprovela projekat CARES sa namjerom da doprinese poboljšanju zdravstvene zaštite u oblasti reproduktivnog zdravlja u prekograničnom području.

Osim podizanja kvaliteta zdravstvenih usluga, projekat CARES je bio usmjeren na podizanje svijesti o značaju zdravih stilova života u cilju prevencije i ranog otkrivanja raka dojke i grlića materice.

Kako za Eurokaz kaže Tamara Todorović iz FORS Montenegro, projektne aktivnosti činile su obuke za medicinsko osoblje, nabavku opreme i razmjenu iskustava i modela dobre prakse kroz prekograničnu saradnju.

Foto: Fors 3

„Pored unapređenja kvaliteta usluga, veoma važan segment projekta bila je i edukacija građana u pogledu važnosti zdravih stilova života i obavljanja redovnih preventivnih pregleda za očuvanje zdravlja i borbu protiv karcinoma dojke i grlića materice. Osim toga, organizovali smo i preventivne preglede za žene kako bi im to postala redovna navika“, kaže Todorović.

Projektom su obuhvaćene opštine Andrijevića, Berane, Bijelo Polje, Gusinje, Petnjica, Plav, Kolašin, Mojkovac i Rožaje u Crnoj Gori, te opštine Peć, Istok, Klina, Dečani i Đakovica na Kosovu. Partner sa Kosova je organizacija ECMI Kosovo.

Tokom projekta, domovima zdravlja na sjeveru Crne Gore uručena je vrijedna oprema poput ultrazvučnih aparata, sonde, kolposkopa i medicinskih instrumenata, ukupne vrijednosti 87.000 eura.

Zahvaljujući uspješnim rezultatima ovog projekta, organizacija u okviru istog programa trenutno sprovodi projekat CARES 2, koji se nadovezuje na prethodni i okviru kojeg je takođe predviđena nabavka vrijedne opreme.

„Ono što ove projekte izdvaja od ostalih je to što kroz informisanje, edukaciju i organizovanje preventivnih pregleda doprinosimo da se neke promjene i zdravstvena stanja uoče na vrijeme, kada bolest još uvijek nije uzela maha, što omogućava uspješniji tok liječenja, a u nekim situacijama spašava ljudski život. Takođe, oprema koja se obezbjeđuje značajno doprinosi unapređenju dijagnostike i liječenja pacijenata, i olakšava rad medicinskog kadra. To nam pruža veliku satisfakciju, kao i želju da nastavimo sa ovakvim projektima“, dodaje Todorović.

Govoreći o značaju prekogranične saradnje, Todorović ističe da se u regionu suočavamo sa istim ili vrlo sličnim izazovima u oblastima kao što su zdravstvo, zaštita životne sredine ili poljoprivreda, a ovakvi projekti su način da zajedničkim snagama doprinesemo njihovom rješavanju.

„Zajednički rad omogućava razmjenu iskustava, znanja i naučenih lekcija, ali i udruživanje resursa, vještina i stručnosti kako bi se postigli što bolji rezultati i unaprijedila efikasnost. Unaprijeđena saradnja između institucija i ljudi su osnov za buduće zajedničke aktivnosti i različite vidove podrške“, naglašava Todorović.

Iz FORS Montenegro pozivaju čitateljke Eurokaza da nađu vremena za preventivne preglede i tako sačuvaju svoje

zdravlje, a možda i spasu sopstveni život, kao i da utiču na sve žene u svom okruženju da učine isto.

„Nađi vremena. Spriječi. Živi“, njihova je poruka.

DOPRINOS UNAPREĐIVANJU SISTEMA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA KROZ PROJEKTE PREKOGRANIČNE SARADNJE

Autorka: Tamara Todorović, NVO FORS Montenegro

Veoma važno polje djelovanja FORS Montenegro je oblast zaštite i spašavanja, prije svega zbog porasta broja, učestalosti i intenziteta prirodnih i drugih nepogoda, kao i njihovih posljedica, a samim tim i izazova sa kojima se u svakodnevnom poslu suočavaju predstavnici nadležnih službi i institucija. Sprovođenje projekata u ovoj oblasti, koji su bazirani na potrebama glavnih korisnika i stanovništva u cjelosti, koji su održivi i usklađeni sa strateškim i planskim dokumentima, može značajno doprinijeti brobi protiv nepogoda i jačanju sistema zaštite i spašavanja. Kroz projekte koje razvijamo i realizujemo doprinosimo nabavci neophodne opreme, organizaciji obuka, terenskih vježbi,

unapređivanju međunarodne saradnje, informisanju stanovništva o rizicima koji nam prijete i slične aktivnosti. Ovi projekti su rezultat zajedničkih težnji da se doprinese efikasnijoj zaštiti od nepogoda koje pricinjavaju znatnu materijalnu štetu i ugrožavaju bezbjednost i zdravlje ljudi i životnu sredinu.

Nama u FORS-u ova mogućnost da kroz projekte doprinesemo jačanju sistema zaštite i spašavanja znači mnogo, jer smo svjesni ozbiljnosti i težine ovog posla, kao i opasnosti koje sa sobom nosi. Nadamo se da kroz realizaciju projekata ovim hrabrim i posvećenim ljudima uspijevamo da makar u nekoj mjeri pomognemo u situacijama kada rizikuju svoje živote prilikom akcija gašenja požara, spašavanja u slučajevima poplava, i sličnim aktivnostima traganja i spašavanja, kao i sanacije posljedica nepogoda. Kako je većina naših projekata u ovoj oblasti prekograničnog karaktera, kroz njih doprinosimo i jačanju regionalne i međunarodne saradnje na ovom polju, što je od posebnog značaja za zaštitu i spašavanje, budući da „nepogode ne poznaju granice“, kako glasi i naziv dvije naše inicijative u ovoj oblasti. Ove projekte finansira Evropska unija u okviru IPA programa prekogranične saradnje, a kofinansiranje za crnogorsku stranu je obezbijedilo Ministarstvo javne uprave. Glavne ciljne grupe projekata u Crnoj Gori su opštinske službe zaštite i spašavanja, Direktorat za zaštitu i spašavanje MUP-a Crne Gore i Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore.

Projekti uključuju jačanje kapaciteta institucija i službi koje se bave zaštitom i spašavanjem za smanjenje rizika od nepogoda, sa naglaskom na zaštitu od požara i poplava, kao i podizanje nivoa svijesti stanovništva o rizicima, odgovarajućim preventivnim mjerama, i o aktivnostima koje bi trebalo preduzeti u slučaju određene nepogode, pri čemu je posebna pažnja posvećena djeci i omladini. Jačanje prekogranične i međunarodne saradnje je neizostavan segment koji omogućava razmjenu iskustava, znanja, stručnosti i modela dobre prakse, ali i povezivanju ljudi sa različitih strana granice i jačanju solidarnosti. Zajednička implementacija projekta i učešće u prekograničnim aktivnostima dovodi do uspostavljanja veza među ljudima i institucijama i lakše i uspješnije saradnje sa kolegama iz susjedne zemlje, kao i pružanju različitih vidova podrške.

U okviru ovih prekograničnih projekata FORS Montenegro, za crnogorske institucije i službe zaštite i spašavanja do sada je nabavljena ili je planirana kroz projekte koji su u toku, nabavka opreme približne vrijednosti od oko 680.000 eura. Kroz projekte su takođe opredijeljena značajna sredstva za treninge, obuke, terenske vježbe, kampanje informisanja stanovništva i brojne druge aktivnosti koje su u fazi planiranja projekta identifikovane kao potrebne.

Trenutno FORS sprovodi dva projekta u oblasti zaštite i spašavanja, koji uključuju ovakav tip aktivnosti, Nepogode ne poznaju granice koji realizujemo u okviru Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija 2014-2020

i Zajednički odgovor koji se sprovodi u okviru Programa prekogranične saradnje Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2014-2020. Nadamo se da će i ova dva projekta ispuniti svoj cilj i doprinijeti unapređivanju situacije u ovom polju u ciljnim opštinama, kroz aktivnosti izgradnje kapaciteta, edukacije i snaženja saradnje između crnogorskih službi zaštite i spašavanja i službi iz susjednih zemalja.

Kroz realizaciju svih ovih projekata smo i mi kao organizacija i pojedinci koji je čine naučili mnogo o samom sistemu zaštite i spašavanja, kao i o odgovornostima svih nas kao pojedinaca u tom sistemu. Svi mi moramo pomoći nadležnim službama onoliko koliko je to naša mogućnost i obaveza, a to ne možemo učiniti ako nijesmo adekvatno informisani i edukovani o rizicima i opasnostima koje prijete, kao i o odgovarajućim mjerama i aktivnostima koje bi trebalo da preduzmemo u slučaju određenih nepogoda.

TVRĐAVA „FORTITUDE“ – GRANICE NISU PREPREKA NEGO PRILIKA ZA USPJEŠNU SARADNJU I RAZVOJ

Autorka: Ana Živanović, šefica Kancelarije za upravljanje projektima Opštine Bar

Tvrđave su jedinstveno svjedočanstvo istorije, kulture i nasljeđa. One nam daju priliku da zavirimo u prošlost i upoznamo se sa tradicijom, načinom života i događajima kroz vjekove.

U regionu Jugoistočne Evrope nalazi se veliki broj utvrđenja iz različitih perioda istorije, počev od rimskog, preko srednjovjekovnog pa do austrougarskog. Nekad su te tvrđave služile kao uporišta odbrane od neprijatelja, a danas predstavljaju spomenike kulture, koji privlače turiste, istraživače i umjetnike.

One takođe predstavljaju i mostove saradnje između država, što potvrđuje realizacija projekta „Fortitude“, koji je sproveden u okviru Interreg IPA programa prekogranične

saradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora u periodu od marta 2020. godine do avgusta 2022. Projekat je u Crnoj Gori sproveda Opština Bar zajedno sa partnerima iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine – Javnom ustanovom Tvrđava kulture Šibenik, Gradom Karlovac i Gradom Banja Luka.

Projekat Fortitude je obuhvatio četiri utvrđenja u regionu – tvrđavu Sv. Mihovila u Šibeniku, dvorac Dubovac u Karlovcu, tvrđavu Kaštel u Banja Luci i u Starom gradu Baru. Sproveden je sa ciljem da se ojača kulturno-turistička ponuda u prekograničnom području i razviju kapaciteti za kvalitetnije i održivije upravljanje kulturnim dobrima.

Ukupna vrijednost projekta je iznosila je 1,6 miliona eura, od čega je Opština Bar na raspolaganju imala 430 hiljada eura.

U okviru projekta, u Baru su adaptirana tri objekta. Naime, nekadašnji muzej – Carinarnica je postao Centar za posjetioce, u okviru koga je uveden sistem proširene stvarnosti za 6 objekata – aplikacije koja nam vraća izgled objekata prije rušenja.

Pored toga, Ljetnja scena je opremljena novom gledališnom konstrukcijom sa 240 sjedećih mjesta i mini scenom, kao i produkcijskom opremom za rasvjetu i ozvučenje. Takođe, objekat i prostor uz scenu su uređeni i prilagođeni za izvođače, a adaptacija je pored nabavke namještaja, opreme i radova na uređenju enterijera, podrazumijevala i rekonstrukciju stare venecijanske kapije iza scene i zamjenu kompletne stolarije na oba sprata objekta.

Najznačajniji objekti u Starom gradu, njih 22, obilježeni su novim atraktivnim info tablama koje sadrže osnovne informacije i QR kodove.

Iz projekta su finansirane i taktilna maketa izlivenog Starog grada u bronzi autora Zlatka Glamočaka, nova karta Starog grada koja je odštampana u 10.000 primjeraka, digitalni kiosk, oprema za live stream, kao i mnogobrojne obuke, radionice i studijska posjeta za zaposlene, a čitav region je dobio i novu manifestaciju - Noć tvrđava. Opština Bar planira da manifestaciju u narednim godinama organizuje na evropskom nivou, jer su pored partnera na projektu potpisnici memoranduma o budućnosti ove manifestacije i dvije evropske organizacije: Efforts i Forte Kultura.

NOĆ TVRĐAVA

Tokom realizacije projekta, regionalna manifestacija „Noć tvrđava“ održana je u isto vrijeme na 44 lokacije u regionu – u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori, 29. i 30. aprila 2022. godine. U Crnoj Gori je održana u Starom gradu u Baru, na tvrđavi Besac u Virpazaru, Palati Venecija u Ulcinju, tvrđavi Depedogen u Podgorici i u Kulturnom centru Danilovgrad.

Program u Starom Baru je posjetilo 2.500 ljudi, a u programu je učestvovalo preko 100 učesnika, dok je više od 50 osoba bilo angažovano na organizaciji i tehničkoj podršci događaju.

Prvog dana u Baru su održane Kreativne radionice i sajam tradicionalnih proizvoda nakon čega je uslijedio zabavni program: Igre vitezova, djece, naroda i omladine. Drugog dana je predstavljena nova usluga u Starom Baru - Sistem proširene realnosti, održana je radionica Story telling, svečano je otvorena Arheološka postavka u Arhiepiskopskoj palati, i održan je koncert Duo gitara.

Na tvrđavi Besac je organizovano vinsko veče “Vranac”, u Palati Venecija je priređena izložba Rudi Goga i Mersiha Resulbegović Mavrić uz stručno vodstvo, na tvrđavi Depedogen je organizovan Jazz koncert Mimika Orchestra, a u Kulturnom centru Danilovgrad izložba likovnih radova na temu “Spuška tvrđava”.

„Naša vizija je da iz godine u godinu stavljamo u funkciju po jedan objekat u Starom Baru kako bismo u potpunosti unijeli novi život unutar zidina drevnog grada. Kroz projekat Fortitude urađena je adaptacija Carinarnice, Ljetne scene i objekta 180 i 185 uz samu Ljetnju scenu, a završena je

Foto: Noć tvrđava

i jedna od faza iluminacije objekata u Starom gradu koji je dobio novu ljepotu i vrijednost. Zato jedan od prioriteta buduće razvoja jeste upravo ulaganje u kulturno-istorijsku baštinu. Nastavićemo sa ulaganjima u naše najveće kulturno dobro – Stari Bar kako bismo mu u konačnom obezbijedili UNESCO status kakav ovaj biser crnogorske obale i zaslužuje", kaže predsjednik Opštine Bar Dušan Raičević.

Projektni tim, koji je radio na sprovođenju projekta više od dvije godine, prvi put se sastao uživo tek na Finalnoj konferenciji projekta održanoj u junu ove godine u Banja Luci. Tada smo postali svjesni bar dvije činjenice – da smo sa ovim projektom postigli mnogo više nego što je bio

ko od nas očekivao, kao i to da smo stekli prekogranična prijateljstva koja ne treba prekidati. Iz tog razloga uspješno partnerstvo nastavljamo i u novom finansijskom razdoblju, te smo već dogovorili apliciranje za novi projekat Fortitude 2.

Projekat Fortitude je 13. decembra predstavljen na svečanoj konferenciji novog Programa Interreg HR-BA-ME 2021-2027 u Zagrebu kao jedan od najuspješnijih projekata iz finansijskog razdoblja IPA II (od 2014 do 2020). Na kraju, uvijek ističem da je projekat FORTITUDE donio svjetlost u Stari Bar. I figurativno i bukvano, jer su njegovi rezultati vidljivi na svakom koraku.

Foto: Noć tvrđava

me4.eu
eu4.me
ja za evropu, evropu za mene

**KOLIKO
ZNAŠ O
EU?**

1

Mina Vrbica

O.Š. "Štampar Makarije", Podgorica

2

Luka Dubanek

O.Š. "Milan Vuković", Herceg Novi

3

Dimitrije Boljević

O.Š. "Sutjeska", Podgorica

Foto: Evropski dan u Ulcinju

Foto: Evropski dan saradnje u Nikšiću

Foto: Evropski dan saradnje, Berane

Foto: Prijem pobjednika kviza „Koliko znaš o EU?“

